

Af Odby sogns skolehistorie

Af Kr. Madsen, Søndbjerg

I følge gamle optegnelser ser det ud til, at der før 1743 har været et skolehus i Odby sogn. Hvor dette har ligget, kan trods forskellige undersøgelser ikke angives. - De gamle optegnelser viser også, at der mellem 1743 og 1818 ikke var nogen skole i sognet, og dette er der ikke noget mærkeligt i, da disse gamle skolehuse ofte var nogle brøstfældige rønner, der også fungerede som natlogier for landevejens farende folk, og dem var der i de tider mange af. I den skoleløse tid har degnene så holdt læsninger rundt om på forskellige gårde, bl.a. ved man, at det er sket i den gård, som nu tilhører Holger Jensen, - - Ovenstående bemærkninger er jo ikke særlig fyldestgørende, og det var at ønske, at en interesseret ville studere dette nøjere. Der må sikkert findes noget derom i de gejstlige arkiver på Landsarkivet i Viborg. - Hvem vil?

Når der sker en ændring i 1818, har det jo sin forudsætning i skoleloven af 1814, som krævede en skole i hvert sogn, og der blev da også bygget en skole i Odby sogn. Så vidt jeg har kunnet få oplyst hos ældre folk, blev den bygget et stykke øst for Odby kirke. Det er nu en landejendom, ejet af Jens Villadsen, og der har der så været skole indtil 1908. Det er dog næppe de oprindelige bygninger, der står der endnu. De må være af nyere dato. Både denne skole og den nuværende ligger nok i Odby sogn, men i Serup bylav.

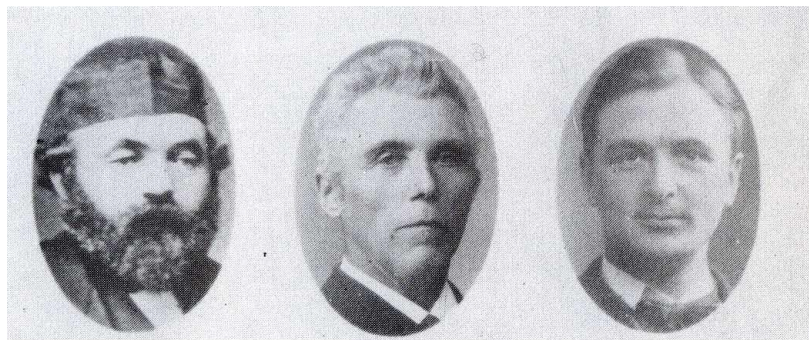
Den første lærer, jeg har navn på, er C. Olesen. Ellers ved jeg ikke noget om ham. Han var der fra 1818 til 1861, da han efterfulgtes af lærer Vorde. Han var, det har gamle elever fortalt, selv efter den tids skik, en meget streng lærer, men dygtig. - Efter 1870 kom den indremissionske vækkelse til Søndbjerg-Odby, og den var lærer Vorde en hård modstander af. Det førte til, at flere hjem, der havde tilsluttet sig Indre Mission, tog deres børn ud af skolen, da de ikke mente, de fik den rette åndelige påvirkning. Det kunne man gøre, da vi nok havde undervisningspligt, men ikke skoletvang. Man antog derfor en privatlærerinde, Mathilde Søb, der underviste i forskellige private hjem, bl.a. hos Kresten Madsen i Uglev - nu Chr. Odgaards gård - og hos Jens Meldgaard i Helligkilde. Det sidste viser, at uroen omkring skolen også var nået til Hvidbjerg sogn. - De sidste år, lærer Vorde virkede ved skolen, sluttede han sig helhjertet til Indre Mission og blev, som jeg har hørt folk sige, en helt anden mand.

*Odby skole ved indvielsestesten 1. oktober 1908.
Billedet udlånt af Anna Nielsen, Semb.*

Han efterfulgtes i 1874 af lærer L. Andersen, der senere tog navneforandring til Ascanius. I hans tid fik Odby sogn som i sin tid Sønderbjerg en skole mere. Til Odby sogn hører også Oddesund Nord, hvor der efter Thybanens åbning i 1882 blev en efter forholdene ret stor befolkning, især af DSB-ansatte. Børnene fra Oddesund havde knap 3 km til skolen, og 3 km var netop den længste vej, børnene måtte have til skole, og hvis der uden for denne afstand var børn nok - jeg tror, man regnede med 35 - skulle der bygges en skole. I 1908 blev det besluttet, da børnetallet efterhånden var blevet for stort til een lærer, at udvide skolen til, hvad man dengang kaldte en dobbeltskole, d.v.s. en fireklasset skole, og samtidig skulle der bygges en ny skole. - Fra banens oprettelse med station i Uglev, var der, hvor der før kun havde været nogle få gårde og huse, vokset en stationsby op, som efterhånden blev den største bymæssige bebyggelse i sognet, og så gik det, som man kunne vente: den nye skole blev bygget klods op ad banen, så nær ved Uglev som man kunne komme. Men det fik følger: Børnene fra Oddesund fik over 3 km til skolen; men da der endnu ikke var børn nok til, at man kunne kræve en kommuneskole, oprettede forældrene en privatskole, der fik til huse i det lille missionshus, som Indre Missions Samfund havde bygget dernede for at have et sted at holde møder.

Børnetallet i Oddesund steg imidlertid støt, og da der i 1922 var det lovbestemte antal, krævede beboerne opført en kommuneskole. Sognerådet måtte bide i det sure æble, og i 1923 stod skolen der. - Dens første lærer blev Toft Pedersen, som var der indtil 1929, da han flyttede til blidere egne, Kvinderup ved Slangerup i Nordsjælland. Han efterfulgtes af undertegnede Kr. Madsen, som i 1935 forflyttedes til Sønderbjerg. - På dette tidspunkt besluttede sognerådet at nedlægge skolen i Odde-sund. Det skyldtes, at bygningen af Odde-sundbroen havde bevirket en stærk nedgang i de DSB-ansattes antal, og børnetallet var faldet til under 20 efter en tid at have været oppe på ca. 40. Beboerne protesterede mod denne beslutning, og resultatet blev, at skolen en tid førtes videre som privatskole med kommunalt tilskud. Lærer var Søgaard Hansen, der havde været vikar i Sønderbjerg under lærerskiftet der. Men da loven af 1937 skulle gennemføres, var Odde-sund Nord skoles dage talte. Den blev nedlagt i 1940. - En tid derefter var den privatbolig, men ejes nu af Århus søndagsskoler, der benytter den som ferielejr.

Lærer Vorde. Lærer Ascanius. Lærer Westrup.

Tilbage til Odby skole. Her efterfulgtes lærer Ascanius i 1923 af M. Westrup, som i 1923 blev præst og lærer på Anholt. Han var en afholdt lærer og kendt langt ud i omegnen som taler ved kristelige møder. - Hans efterfølger blev Jens Jensen, der i 1928 forflyttedes til Avedøre ved København og efterfulgtes af A. M. Madsen, der var lærer ved skolen i 41 år. Han fik en meget pludselig død. Efter et frikvarter på lærerværelset ville han rejse sig og gå til time, da han sank sammen for øjnene af sine kolleger og var død med det samme. Han efterfulgtes som førstelærer af E. Ørtoft. - Af andenlærere ved skolen i tidligere tid kan nævnes M. Bjerregaard og Anders Nielsen. Den sidste var stærkt interesseret i det kristelige ungdomsarbejde. Han fik oprettet en trop af KFUM-spejdere i Sønderbjerg-Odby. Senere blev han KFUM-sekretær, bl.a. i Valby. Nævnes skal også S. Kristensen, der senere blev den sidste ene-lærer ved Aalkjær skole, og P. K. Madsen, der også havde været andenlærer i Sønderbjerg.

Lærer Aksel M. Madsen.

De to sognes noget urolige skoleforhold i dette århundrede skyldtes for størstedelen de ret store svingninger i børnetallet. Dette steg jævnt op til midt i tyverne, hvor der da var ca. 250 elever i skolerne; men så begyndte en stærk nedgang, så Søndbjerg skole gik ned til at være 2-klasset, og var Od-desund skole ikke blevet nedlagt, og børnene derfra, ca. 15, flyttet til Odby, var det gået lige sådan her. - Ved skolevæsenets nyordning efter 37-loven var der ikke 100 børn i kommunens skoler, og Søndbjerg havde flest. Resultatet af nyordningen blev derfor to 3-klassede skoler. Så begyndte børnetallet igen at stige, og inden sidste nyordning var der 4 klasser ved Søndbjerg skole og 5 ved Odby.

Den foreløbige sidste nyordning er fra 1970 og fik til resultat, at Søndbjerg skole blev nedlagt som kommuneskole, mens der ved Odby skole er en børnehaveklasse og de første seks årgange af eleverne fra den tidligere Søndbjerg-Odby kommune. Fra og med 7. klasse går børnene i Hvidbjerg skole. - Odby skole, som den byggedes i 1908, har senere fået to udvidelser. Efter 37-loven byggedes der gymnastiksal og indrettedes sløjd- og skolekøkkenlokaler m. m., og ved udvidelserne fra 3 til 4 og senere til 5 klasser blev det nødvendigt at opstille 2 pavilloner, der gør tjeneste som skolestuer; men endda er der for lidt plads, så det sidste ord om Odby skole er ikke sagt endnu!